YURIDIK FANLAR AXBOROTNOMASI

ВЕСТНИК ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК

REVIEW OF LAW SCIENCES

huquqiy ilmiy-amaliy jurnal

правовой научно-практический журнал

legal scientific-practical journal

2026-yil 1-son

VOLUME 10 / ISSUE 1 / 2026

DOI: HTTPS://DX.DOI.ORG/10.51788/TSUL.ROLS.2025.10.1.

ISSN 2181-919X

E-ISSN 2181-1148

DOI: HTTPS://DX.DOI.ORG/10.51788/TSUL.ROLS

Crossref Content Registration

MUASSIS: TOSHKENT DAVLAT YURIDIK UNIVERSITETI

"Yuridik fanlar axborotnomasi – Вестник юридических наук – Review of law sciences" huquqiy ilmiy-amaliy jurnali O'zbekiston matbuot va axborot agentligi tomonidan 2020-yil 22-dekabrda 0931-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatidan o'tkazilgan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi jurnallari ro'yxatiga kiritilgan.

Mualliflik huquqlari Toshkent davlat yuridik universitetiga tegishli. Barcha huquqlar himoyalangan. Jurnal materiallaridan foydalanish, tarqatish va ko'paytirish muassis ruxsati bilan amalga oshiriladi.

Sotuvda kelishilgan narxda.

Nashr bo'yicha mas'ul:
O. Choriyev

Muharrirlar:
E. Mustafayev,
Y. Yarmolik,
M. Sharifova,
Sh. Beknazarova,
X. Yuldasheva

Musahhih:
M. Tursunov

Texnik muharrir:
U. Sapayev

Dizayner:
D. Rajapov

Tahririyat manzili:
100047. Toshkent shahar,
Sayilgoh ko'chasi, 35.
Tel.: (0371) 233-66-36 (1169)

Veb-sayt: review.tsul.uz
E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1385.

Nashriyot litsenziyasi
№ 174625, 29.11.2023-y.

Jurnal 2026-yil 25-martda bosmaxonaga topshirildi.
Qog'oz bichimi: A4.
Shartli bosma tabog'i: 23,5
Adadi: 100. Buyurtma: № 46.

Bosmaxona litsenziyasi
29.11.2023 № 174626

TDYU bosmaxonasida chop etildi.
Bosmaxona manzili:
100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko'chasi, 37.

© Toshkent davlat yuridik universiteti

TAHRIR HAY'ATI

BOSH MUHARRIR

B. Xodjayev – Toshkent davlat yuridik universiteti rektori, yuridik fanlar doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI

Z. Esanova – Toshkent davlat yuridik universiteti Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori, yuridik fanlar doktori, professor

MAS'UL MUHARRIR

O. Choriyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Tahririy-nashriyot markazi direktori

TAHRIR HAY'ATI A'ZOLARI

Y. Kanyazov – Adliya vazirligi huzuridagi Yuridik kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti direktori, yuridik fanlar nomzodi

J. Tashkulov – Fanlar akademiyasi Davlat va huquq instituti bo'lim boshlig'i, yuridik fanlar doktori, professor

U. To'xtasheva – Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi direktori o'rinbosari, yuridik fanlar doktori, professor

M. Yasan – Balikesir universiteti Huquq fakulteti professori (Turkiya)

S. Ma'mun – Islam Negeri universiteti o'qituvchisi (Indoneziya)

Sh. Asadov – O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi Yuridik ta'lim va sud-ekspertiza boshqarmasi boshlig'i, yuridik fanlar doktori, professor

I. Ergashev – Toshkent davlat yuridik universiteti Ma'muriy va moliya huquqi sho'basi professori, yuridik fanlar doktori

J. Nematov – Toshkent davlat yuridik universiteti Ma'muriy va moliya huquqi sho'basi professori, yuridik fanlar doktori

M. Aminjonova – O'zbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish akademiyasi Qonunchilik ijrosi ustidan nazoratni tashkil etish kafedrasi dotsenti, yuridik fanlar doktori

M. Raximov – Toshkent davlat yuridik universiteti Tadqiqot markazi boshlig'i, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

I. Djurayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Sud hokimiyati, advokatura va huquqni muhofaza qiluvchi organlar sho'basi mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

O. Narzullayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Ekologiya huquqi sho'basi professori, yuridik fanlar doktori

F. Maxmudov– Adliya vazirligi huzuridagi Yuridik kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti direktori o'rinbosari, yuridik fanlar doktori, dotsent

M. Kadirova – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat-protsessual huquqi sho'basi professor v.b., yuridik fanlar doktori

I. Yakubova – Toshkent davlat yuridik universiteti Intellektual mulk huquqi sho'basi professor v.b., yuridik fanlar doktori

A. Muxamedjanov – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro huquq va inson huquqlari sho'basi professori, yuridik fanlar doktori

N. Niyazova – Toshkent davlat yuridik universiteti O'zbek tili va adabiyoti sho'basi professori, pedagogika fanlari nomzodi

УЧРЕДИТЕЛЬ: ТАШКЕНТСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ

Правовой научно-практический журнал «Вестник юридических наук – Yuridik fanlar axborotnomasi – Review of Law Sciences» зарегистрирован Агентством печати и информации Узбекистана 22 декабря 2020 года с удостоверением № 0931.

Журнал включён в перечень журналов Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан.

Авторские права принадлежат Ташкентскому государственному юридическому университету. Все права защищены. Использование, распространение и воспроизведение материалов журнала осуществляется с разрешения учредителя.

Реализуется по договорной цене.

Ответственный за выпуск:
О. Чориев

Редакторы:
Э. Мустафаев,
Е. Ярмолик,
М. Шарифова,
Ш. Бекназарова,
Х. Юлдашева

Корректор:
М. Турсунов

Технический редактор:
У. Сапаев

Дизайнер:
Д. Ражапов

Адрес редакции:
100047. Город Ташкент,
улица Сайилгох, 35.
Тел.: (0371) 233-66-36 (1169)

Веб-сайт: review.tsul.uz
E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Подписной индекс: 1385.

Издательская лицензия
от 29.11.2023 № 174625.

Журнал передан в типографию 25.03.2026.
Формат бумаги: А4.
Усл. п. л. 23,5. Тираж: 100 экз.
Номер заказа: 46.

Лицензия типографии
от 29.11.2023 № 174626.

Отпечатано в типографии Ташкентского государственного юридического университета.
100047, г. Ташкент, ул. Сайилгох, дом 37.

© Ташкентский государственный юридический университет

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

Б. Ходжаев – ректор Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА

З. Эсанова – проректор Ташкентского государственного юридического университета по научной работе и инновациям, доктор юридических наук, профессор

ОТВЕТСТВЕННЫЙ РЕДАКТОР

О. Чориев – директор Редакционно-издательского центра Ташкентского государственного юридического университета

ЧЛЕНЫ РЕДКОЛЛЕГИИ

Е. Каньязов – директор Института переподготовки и повышения квалификации юридических кадров при Министерстве юстиции, кандидат юридических наук

Ж. Ташкулов – заведующий отделом Института государства и права Академии наук, доктор юридических наук, профессор

У. Тухташева – заместитель директора Агентства по противодействию коррупции Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

М. Ясан – профессор юридического факультета Университета Балыкесир (Турция)

С. Маъмун – преподаватель Исламского государственного университета (Индонезия)

Ш. Асадов – начальник управления юридического образования и судебной экспертизы Министерства юстиции Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

И. Эргашев – профессор сектора административного и финансового права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Ж. Нематов – профессор сектора административного и финансового права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

М. Аминжонова – доцент кафедры организации контроля за исполнением законодательства Правоохранительной академии Республики Узбекистан, доктор юридических наук

М. Рахимов – начальник Центра исследований Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

И. Джураев – заведующий сектором судебной власти, адвокатуры и правоохранительных органов Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

О. Нарзуллаев – профессор сектора экологического права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Ф. Махмудов – заместитель директора Института переподготовки и повышения квалификации юридических кадров при Министерстве юстиции, доктор юридических наук, доцент

М. Кадирова – и.о. профессора сектора уголовно-процессуального права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

И. Якубова – и.о. профессора сектора права интеллектуальной собственности Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

А. Мухамеджанов – профессор сектора международного права и прав человека Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Н. Ниязова – профессор сектора узбекского языка и литературы Ташкентского государственного юридического университета, кандидат педагогических наук

2026-YIL 1-SON
VOLUME 10
ISSUE 1 / 2026

FOUNDER: TASHKENT STATE UNIVERSITY OF LAW

"Yuridik fanlar axborotnomasi – Вестник юридических наук – Review of law sciences" legal scientific-practical journal was registered by Press and Information Agency of Uzbekistan on December 22, 2020, with certificate number 0931.

The journal is included in the list of journals of the Supreme Attestation Commission under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan. Copyright belongs to Tashkent State University of Law. All rights reserved. Use, distribution and reproduction of materials of the journal are carried out with the permission of the founder.

Agreed-upon price.

Publication Officer:
O. Choriev

Editors:
E. Mustafaev,
E. Yarmolik,
M. Sharifova,
Sh. Beknazarova,
Kh. Yuldasheva

Proofreader:
M. Tursunov

Technical editor:
U. Sapaev

Designer:
D. Rajapov

Publishing department addess:
100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 35.
Phone: (0371) 233-66-36 (1169)

Website: review.tsul.uz
E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Subscription index: 1385.

Publishing license
№ 174625, 29.11.2023.

The journal is submitted to the Printing house on 25.03.2026.
Paper size: A4.
Cond.p.f: 23,5.
Units: 100. Order: № 46.

Printing house license
№ 174626, 29.11.2023.

Published in the Printing house of Tashkent State University of Law.
100047. Tashkent city, Sayilgoh street, 37.

© Tashkent State University of Law

EDITORIAL BOARD

EDITOR-IN-CHIEF

B. Xodjaev – Rector of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

DEPUTY EDITOR

Z. Esanova – Deputy Rector for Scientific Affairs and Innovations of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

EXECUTIVE EDITOR

O. Choriev – Director of the Publishing and Editorial Center of Tashkent State University of Law

MEMBERS OF EDITORIAL BOARD

Y. Kanyazov – Director of the Institute for Retraining and Advanced Training of Legal Personnel under the Ministry of Justice, Candidate of Legal Sciences

J. Tashkulov – Head of the Department of the Institute of State and Law of the Academy of Sciences, Doctor of Law, Professor

U. Tuxtasheva – Deputy Director of the Anti-Corruption Agency, Doctor of Law, Professor

M. Yasan – Professor of the Faculty of Law, Balikesir University (Turkey)

S. Ma'mun – Lecturer at Universitas Islam Negeri (Indonesia)

Sh. Asadov – Head of the Department of Legal Education and Forensic Examination of the Ministry of Justice of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

I. Ergashev – Professor of the Department of Administrative and Financial Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

J. Nematov – Professor of the Department of Administrative and Financial Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

M. Aminjonova – Associate Professor of the Department of Organization of Control over the Execution of Legislation of the Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law

M. Rakhimov – Head of the Research Center of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

I. Djuraev – Head of the Department of Jucidiary, Advocacy and Law Enforement Agencies of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

O. Narzullaev – Professor of the Department of Environmental Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

F. Makhmudov – Deputy Director of the Institute for Retraining and Advanced Training of Legal Personnel under the Ministry of Justice, Doctor of Law, Associate Professor

M. Kadirova – Acting Professor of the Department of Criminal Procedure Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

I. Yakubova – Acting Professor of the Department of Intellectual Property Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

A. Mukhamedjanov – Professor of the Department of International Law and Human Rights of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

N. Niyazova – Professor of the Department of Uzbek Language and Literature of Tashkent State University of Law, Candidate of Pedagogical Sciences

E-ISSN 2181-1148
ISSN 2181-919X

TOSHKENT DAVLAT YURIDIK UNIVERSITETI

MUNDARIJA

12.00.02 – KONSTITUTSIYAVIY HUQUQ. MA’MURIY HUQUQ. MOLIYA VA BOJXONA HUQUQI

11 **ALLAMBAYEV JAVLONBEK RUSTAMOVICH**
Ma’muriy huquqbuzarlik to‘g‘risidagi ishlarni ko‘rib chiqishda ma’muriy ogohlantirish jazosini qo‘llash istiqbollari

21 **SULTANOV RAHMON AVALBOYEVICH**
Oziq-ovqat xavfsizligini ta’minlashda davlat boshqaruvini raqamlashtirish

12.00.03 – FUQAROLIK HUQUQI. TADBIRKORLIK HUQUQI. OILA HUQUQI. XALQARO XUSUSIY HUQUQ

28 **G‘ULOMOV AKMALJON SHUKURILLAYEVICH**
Yangi Fuqarolik kodeksida “farqlash qobiliyati”ni mustahkamlash zaruriyati

34 **INOYATOVA SOXIBA FAZILOVNA**
Fuqarolik huquqlarini himoya qilishning fuqarolik huquqi kategoriyasi sifatidagi tizimli talqini

50 **MAMADIYEV ABROR ABDURAXMON O‘G‘LI**
Kompensatsiyaning fuqarolik-huquqiy tabiatiga oid ilmiy qarashlar

12.00.04 – FUQAROLIK PROTSESSUAL HUQUQI. IQTISODIY PROTSESSUAL HUQUQI. HAKAMLIK JARAYONI VA MEDIATSIYA

60 **ODILOVA SITORA BOBIR QIZI**
Sud amaliyotida protsessual muddatlar buzilishi va sud qarorlarini bekor qilish

12.00.06 – TABIIY RESURSLAR HUQUQI. AGRAR HUQUQ. EKOLOGIK HUQUQ

69 **NISHONOV ABDULLOH UBAYDULLOH O‘G‘LI**
Muhofaza zonalari hududidagi yer uchastkalaridan foydalanishning huquqiy tartibini takomillashtirish

12.00.08 – JINOYAT HUQUQI. JINOYAT-IJROIYA HUQUQI

79 **JUMANIYOZOVA ZARNIGOR MAXAMMADI QIZI**
Odam savdosi jinoyatining obyekti va predmeti: jinoyat-huquqiy tahlil

12.00.10 – XALQARO HUQUQ

90 **MADAMINOVA DURDONA ISKANDAROVNA**
Migratsion jarayonlarni huquqiy tartibga solish muammolari: AQSH misolida

105 **MUSAYEV DJAMALIDDIN KAMALOVICH**
Giyohvandlikka qarshi kurashish xavfsizligi strategiyalarida sun’iy intellektning innovatsion algoritmlari

113 **MAXAMATOV MAXMUD MAXAMATAMINOVICH**
Shaxsga doir ma’lumotlarni himoya qilishning zamonaviy tendensiyalari va O‘zbekiston qonunchiligini takomillashtirish istiqbollari

122 **XODJAYEVA AZIZA BAXTIYOROVNA**
Barqaror qishloq xo‘jaligini xalqaro huquqiy tartibga solish: O‘zbekistonda FAO va IFAD modeli

131 **XOLMIRZAYEVA SHOXISTA ARZIQUL QIZI**
Migratsiya bo‘yicha xalqaro tashkilot doirasida noqonuniy migratsiyaga qarshi kurashish masalalari

12.00.12 – KORRUPSIYA MUAMMOLARI

139 **MIRZAYEV RAHMATULLA IBODULLAYEVICH**
Korrupsiyaga qarshi kurashish sohasida sun'iy intellektni joriy etishning tashkiliy omillari

150 **MUSASHAYXOV KARIMJON XUSANXANOVICH**
Professional sport sohasidagi ma'muriy boshqaruv jarayonlarida korrupsiyaviy omillar: muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari

159 **AHMADOV ALIMARDON AXMADOVICH**
Aktivlarni qaytarish va korrupsiyani idrok qilish indeksi o'rtasidagi bog'liqlik: Yaponiya tajribasi hamda O'zbekistonda qo'llash imkoniyati

12.00.13 – INSON HUQUQLARI

175 **MUHITDINOVA FIRYUZA ABDURASHIDOVNA, MAMASOLIYEV SAIDAKMAL SAIDAKBAROVICH**
Inson huquqlari avlodlari nazariyasining rivojlanishi: an'anaviy huquqlardan raqamli huquqlarga o'tish masalalari

186 **ODILOV JAMSHID BOBIRMIRZO O'G'LI**
Inson ekologik huquqlarini ta'minlashning xalqaro huquqiy jihatlari

195 **RUZINAZAROV SHUXRAT NURALIYEVICH**
Ilm va adolatga sodiqligi bilan e'zoz topgan huquqshunos (Mamlakat Vosiqovaning yorqin xotirasiga bag'ishlanadi)

E-ISSN 2181-1148
ISSN 2181-919X

СОДЕРЖАНИЕ

12.00.02 – КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО. АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО. ФИНАНСОВОЕ И ТАМОЖЕННОЕ ПРАВО

11 **АЛЛАМБАЕВ ЖАВЛОНБЕК РУСТАМОВИЧ**
Перспективы применения предупреждения как меры административного наказания при рассмотрении дел об административных правонарушениях

21 **СУЛТАНОВ РАХМОН АВАЛБОЕВИЧ**
Цифровизация государственного управления в обеспечении продовольственной безопасности

12.00.03 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО. ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО. СЕМЕЙНОЕ ПРАВО. МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО

28 **ГУЛОМОВ АКМАЛЖОН ШУКУРИЛЛАЕВИЧ**
Необходимость закрепления «способности к различению» в новом Гражданском кодексе

34 **ИНОЯТОВА СОХИБА ФАЗИЛОВНА**
Системное осмысление защиты гражданских прав как категории гражданского права

50 **МАМАДИЕВ АБРОР АБДУРАХМОН УГЛИ**
Научные взгляды на гражданско-правовую природу компенсации

12.00.04 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО. ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО. АРБИТРАЖ И МЕДИАЦИЯ

60 **ОДИЛОВА СИТОРА БОБИР КИЗИ**
Нарушение процессуальных сроков в судебной практике и отмена судебных решений

12.00.06 – ПРИРОДОРЕСУРСНОЕ ПРАВО. АГРАРНОЕ ПРАВО. ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ПРАВО

69 **НИШОНОВ АБДУЛЛОХ УБАЙДУЛЛОХ УГЛИ**
Совершенствование правового режима использования земельных участков в границах охранных зон

12.00.08 – УГОЛОВНОЕ ПРАВО. УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОЕ ПРАВ

79 **ЖУМАНИЁЗОВА ЗАРНИГОР МАХАММАДИ КИЗИ**
Объект и предмет преступления торговли людьми: уголовно-правовой анализ

12.00.10 – МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО

90 **МАДАМИНОВА ДУРДОНА ИСКАНДАРОВНА**
Проблемы правового регулирования миграционных процессов: на примере США

105 **МУСАЕВ ДЖАМАЛИДДИН КАМАЛОВИЧ**
Инновационные алгоритмы искусственного интеллекта в стратегиях антинаркотической безопасности

113 **МАХАМАТОВ МАХМУД МАХАМАТАМИНОВИЧ**
Современные тенденции защиты персональных данных и перспективы совершенствования законодательства Узбекистана

122 **ХОДЖАЕВА АЗИЗА БАХТИЁРОВНА**
Международно-правовое регулирование устойчивого сельского хозяйства: модель FAO и IFAD в Узбекистане

131 **ХОЛМИРЗАЕВА ШОХИСТА АРЗИКУЛ КИЗИ**
Вопросы противодействия незаконной миграции в рамках Международной организации по миграции

12.00.12 – ПРОБЛЕМЫ КОРРУПЦИИ

139 **МИРЗАЕВ РАХМАТУЛЛА ИБОДУЛЛАЕВИЧ**
Организационные факторы внедрения искусственного интеллекта в сфере противодействия коррупции

150 **МУСАШАЙХОВ КАРИМЖОН ХУСАНХАНОВИЧ**
Коррупционные факторы в процессах административного управления в сфере профессионального спорта: проблемы и пути их устранения

159 **АХМАДОВ АЛИМАРДОН АХМАДОВИЧ**
Взаимосвязь между возвратом активов и индексом восприятия коррупции: опыт Японии и перспективы применения для Узбекистана

12.00.13 – ПРАВА ЧЕЛОВЕКА

175 **МУХИТДИНОВА ФИРЮЗА АБДУРАШИДОВНА, МАМАСОЛИЕВ САИДАКМАЛ САИДАКБАРОВИЧ**
Развитие теории поколений прав человека: проблемы перехода от традиционных прав к цифровым

186 **ОДИЛОВ ЖАМШИД БОБИРМИРЗО УГЛИ**
Международно-правовые аспекты обеспечения экологических прав человека

195 **РУЗИНАЗАРОВ ШУХРАТ НУРАЛИЕВИЧ**
Юрист, удостоенный признания за преданность науке и справедливости (посвящается светлой памяти Мамлакат Восиковой)

E-ISSN 2181-1148
ISSN 2181-919X

CONTENTS

12.00.02 – CONSTITUTIONAL LAW. ADMINISTRATIVE LAW. FINANCIAL AND CUSTOMS LAW

11 **ALLAMBAEV JAVLONBEK RUSTAMOVICH**
Prospects for the application of an administrative warning penalty when considering cases of administrative offenses

21 **SULTANOV RAHMON AVALBOYEVICH**
Digitalization of public administration in ensuring food security

12.00.03 – CIVIL LAW. BUSINESS LAW. FAMILY LAW. INTERNATIONAL PRIVATE LAW

28 **GULOMOV AKMALJON SHUKURILLAYEVICH**
The necessity of strengthening "Discernment capacity" in the new Civil Code

34 **INOYATOVA SOKHIBA FAZILOVNA**
Systematic reflection of civil rights protection as a category of civil law

50 **MAMADIEV ABROR ABDURAKHMON UGLI**
Scientific views on the civil-legal nature of compensation

12.00.04 – CIVIL PROCEDURAL LAW. ECONOMIC PROCEDURAL LAW. ARBITRATION PROCESS AND MEDIATION

60 **ODILOVA SITORA BOBIR KIZI**
Violation of procedural time limits in judicial practice and the annulment of court decisions

12.00.06 – THE LAW OF NATURAL RESOURCES. AGRARIAN LAW. ENVIRONMENTAL LAW

69 **NISHONOV ABDULLOH UBAYDULLOH UGLI**
Improvement of the legal procedure for the use of land plots in the territory of protected zones

12.00.08 – CRIMINAL LAW. CRIMINAL-EXECUTIVE LAW

79 **JUMANIYOZOVA ZARNIGOR MAKHAMMADI KIZI**
The object and subject of human trafficking: a criminal-legal analysis

12.00.10 – INTERNATIONAL LAW

90 **MADAMINOVA DURDONA ISKANDAROVNA**
Problems of legal regulation of migration processes: the example of the USA

105 **MUSAEV DJAMALIDDIN KAMALOVICH**
Innovative artificial intelligence algorithms in anti-drug security strategies

113 **MAKHAMATOV MAKHMUD MAKHAMATAMINOVICH**
Modern trends in personal data protection and prospects for improving the legislation of Uzbekistan

122 **KHODJAEVA AZIZA BAKHTIYOROVNA**
International legal regulation of sustainable agriculture: the FAO and IFAD model in Uzbekistan

131 **XOLMIRZAYEVA SHOHKISTA ARZIQUL KIZI**
Issues of combating illegal migration within the framework of the international organization for migration

12.00.12 – CORRUPTION PROBLEMS

139 **MIRZAEV RAHMATULLA IBODULLAYEVICH**
Organizational factors of implementing artificial intelligence in the field of anti-corruption
150 **MUSASHAYKHOV KARIMJON KHUSANKHANOVICH**
Corruption factors in administrative management processes in the field of professional sports: problems and ways to eliminate them
159 **AHMADOV ALIMARDON AKHMADOVICH**
The nexus between asset recovery and corruption perceptions index: Japan's experience and implications for Uzbekistan

12.00.13 – HUMAN RIGHTS

175 **MUKHITDINOVA FIRYUZA ABDURASHIDOVNA, MAMASOLIYEV SAIDAKMAL SAIDAKBAROVICH**
Development of the human rights generation theory: issues of transition from traditional rights to digital rights
186 **ODILOV JAMSHID BOBIRMIRZO UGLI**
International legal aspects of ensuring human environmental rights

195 **RUZINAZAROV SHUKHRAT NURALIYEVICH**
A Jurist Honored for Her Commitment to Science and Justice
(Dedicated to the bright memory of Mamlakat Vosiqova)

E-ISSN 2181-1148
ISSN 2181-919X

Kelib tushgan / Получено / Received: 06.02.2026
Qabul qilingan / Принято / Accepted: 26.02.2026
Nashr etilgan / Опубликовано / Published: 25.03.2026

DOI: https://dx.doi.org/10.51788/tsul.rols.2025.10.1./HQZW4337
UDC: 340.12:342.7(045)(575.1)

INSON HUQUQLARI AVLODLARI NAZARIYASINING RIVOJLANISHI: AN'ANAVIY HUQUQLARDAN RAQAMLI HUQUQLARGA O'TISH MASALALARI

Muhitdinova Firyuza Abdurashidovna,
Toshkent davlat yuridik universiteti
Davlat va huquq nazariyasi sho'basi professori,
yuridik fanlar doktori
ORCID: https://orcid.org/0000-0003-1721-0189
e-mail: feruza.mukhitdinova@gmail.com

Mamasoliyev Saidakmal Saidakbarovich,
Toshkent davlat yuridik universiteti
Biznes huquqi va sud himoyasi fakulteti
1-bosqich talabasi
ORCID: https://orcid.org/0009-0003-8340-5926
e-mail: saidakmalmamasoliyev@gmail.uz

Annotasiya. *Ushbu maqolada inson huquqlarini avlodlarga ajratish nazariyasining shakllanishi, rivojlanish bosqichlari hamda uning zamonaviy talqinlari kompleks tarzda tahlil qilingan. Tadqiqot fransuz huquqshunosi Karel Vasak tomonidan ilgari surilgan uch avlod konsepsiyasiga asoslanib, fuqarolik va siyosiy huquqlar, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy huquqlar hamda birdamlik huquqlarining huquqiy tabiati va ularni ta'minlash mexanizmlarini ochib beradi. Maqolada uchinchi avlod huquqlarining kollektiv xarakteri, ularning subyekti, mazmuni va huquqiy majburiyatlari yuzasidan mavjud nazariy bahslar alohida ko'rib chiqiladi. Shuningdek, raqamlashtirish jarayonlari va to'rtinchi sanoat inqilobi sharoitida shakllanayotgan raqamli huquqlarni inson huquqlarining mustaqil to'rtinchi avlodi sifatida e'tirof etish masalasiga tanqidiy yondashuv bildiriladi. Muallif raqamli huquqlarni mavjud inson huquqlarining raqamli muhitdagi amalga oshirilish shakli sifatida talqin qilish ilmiy jihatdan asosliroq ekanini asoslaydi hamda ushbu yo'nalishda keyingi tadqiqotlar uchun muhim ilmiy xulosa va takliflarni ilgari suradi. Shuningdek ushbu yo'nalishda kelgusidagi tadqiqotlar uchun muhim ilmiy xulosalar va takliflarni ilgari suradi. Tadqiqotda qiyosiy-huquqiy, tarixiy va tizimli tahlil metodlaridan foydalanilgan bo'lib, xalqaro huquq hujjatlari va yetakchi huquqshunoslarning ilmiy qarashlari chuqur o'rganilgan.*

Kalit so'zlar: *inson huquqlari, huquqlar avlodlari, Karel Vasak, uchinchi avlod huquqlari, raqamli huquqlar, globallashuv, huquqiy doktrina*

РАЗВИТИЕ ТЕОРИИ ПОКОЛЕНИЙ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА: ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕХОДА ОТ ТРАДИЦИОННЫХ ПРАВ К ЦИФРОВЫМ

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна,
доктор юридических наук, профессор
сектора теории государства и права
Ташкентского государственного юридического университета

Мамасолиев Саидакмал Саидакбарович,
студент 1-го курса факультета
бизнес-права и судебной защиты
Ташкентского государственного юридического университета

Аннотация. *В данной статье комплексно анализируются становление теории разделения прав человека на поколения, этапы её развития и современные интерпретации. Исследование основывается на концепции трёх поколений прав человека, предложенной французским юристом Карелом Васаком, и раскрывает правовую природу гражданских и политических прав, экономических, социальных и культурных прав, а также прав солидарности, включая механизмы их обеспечения. В статье отдельно рассматриваются теоретические дискуссии, связанные с коллективным характером прав третьего поколения, их субъектным составом, содержанием и юридическими обязательствами. Кроме того, в условиях цифровизации и четвёртой промышленной революции критически оценивается вопрос признания цифровых прав в качестве самостоятельного четвёртого поколения прав человека. Авторы обосновывают, что более научно оправданным является подход, рассматривающий цифровые права как форму реализации существующих прав человека в цифровой среде, и выдвигают значимые научные выводы и предложения для дальнейших исследований в данном направлении. В исследовании использованы сравнительно-правовой, исторический и системный методы анализа, а также проведено глубокое изучение международно-правовых актов и научных взглядов ведущих правоведов.*

Ключевые слова: *права человека, поколения прав, права третьего поколения, цифровые права, глобализация, правовая доктрина*

DEVELOPMENT OF THE HUMAN RIGHTS GENERATION THEORY: ISSUES OF TRANSITION FROM TRADITIONAL RIGHTS TO DIGITAL RIGHTS

Muhitdinova Firyuza Abdurashidovna,
Professor of the Department of Theory of State and Law,
Tashkent State University of Law,
Doctor of Science in Law

Mamasoliyev Saidakmal Saidakbarovich,
1st year student of the Faculty of Business Law and Judicial Protection,
Tashkent State University of Law

Abstract. *This article comprehensively analyzes the formation, stages of development, and modern interpretations of the theory of dividing human rights into generations. Based on the concept of three generations put forward by the French jurist Karel Vasak, the study reveals the legal nature of civil and political rights and economic, social, and cultural rights, as well as solidarity rights and the mechanisms for their provision. The article separately examines the existing theoretical debates regarding the collective nature of third-generation rights, their subject, content, and legal obligations.*

Also, a critical approach is expressed to the issue of recognizing digital rights, which are being formed in the context of digitalization processes and the fourth industrial revolution as an independent fourth generation of human rights. The author substantiates that the interpretation of digital rights as a form of implementation of existing human rights in the digital environment is more scientifically justified and puts forward important scientific conclusions and proposals for future research in this direction. It also puts forward important scientific conclusions and proposals for future research in this area. The research used comparative-legal, historical, and systematic analysis methods, and the scientific views of leading legal scholars and international legal documents were thoroughly studied.

Keywords: *human rights, generations of rights, Karel Vasak, third-generation rights, digital rights, globalization, legal doctrine*

Kirish

Huquq va inson oʻrtasidagi uzviy bogʻliqlik insoniyat tarixi davomida izchil shakllanib kelgan ijtimoiy-huquqiy jarayondir. Huquq tarixiga nazar tashlasak, turli davr va makonda odamlarning muayyan guruhlari: qullar, tub aholi, milliy va etnik ozchiliklar, chet el fuqarolari, qurolli toʻqnashuvlarda ishtirok etuvchi jangchilar hamda tinch aholi qatlamlari ommaviy huquqbuzarlik hamda zoʻravonliklar qurboniga aylanganini kuzatish mumkin. Ana shunday holatlar jamiyatda ularni himoya qilishga qaratilgan turli huquqiy doktrina, institut va mexanizmlarning vujudga kelishiga sabab boʻlgan. Ayniqsa, urushlar, ijtimoiy inqirozlar hamda davlat hokimiyatining cheklanmagan amal qilishi sharoitida inson sha'ni, qadr-qimmati, asosiy erkinliklarini ta'minlash masalasi dolzarb ahamiyat kasb etgan. Shu tarixiy ehtiyoj zamirida insonni huquqiy muhofaza markaziga qoʻyuvchi mustaqil hamda kompleks huquq sohasi — inson huquqlari instituti shakllana boshlagan. Rus huquqshunos akademigi V.S. Nersesyants fikricha, "Jahon sivilizatsiyasining hozirgi davrdagi darajasi va xususiyati bilan bogʻliq yangiligi hamda oʻziga xosligiga qaramasdan inson huquqlari toʻgʻrisidagi masalaning zamonaviy talqini insoniyatning avvalgi boy tajribasiga, eng avvalo, odamlarning ijtimoiy va davlat turmushini tashkil etishning huquqiy shakllariga, ularning ijtimoiy munosabatlarini huquqiy tartibga solish vositasiga tayanadi" (Nersesyants, as cited in Saidov, 2018). Shu ma'noda olim inson huquqlarini huquqiy davlat va qonun ustuvorligi gʻoyasi bilan uzviy bogʻliq fenomen sifatida baholab, ularni inson erkinligining huquqiy ifodachisi hamda sivilizatsiya taraqqiyotining muhim mezoni sifatida talqin qiladi. Inson huquqlarining nazariy asoslari birdaniga rivojlanib ketgani yoʻq. Buning uchun faqat huquqiy tafakkur emas, balki falsafiy, sotsiologik, siyosiy, etnik va diniy tafakkurning uzoq davom etgan tarixiy-tadrijiy rivojlanishi talab qilindi. Gʻarb hamda Sharqda inson huquqlarining evolyutsiyasi borasida olimlar oʻrtasida munozaralar boʻlib turadi. Senegallik huquqshunos K. Mbaye (1992) ta'kidlashicha, qadimgi davrlarda inson huquqlari tizimining "izlari"ni aniqlashga qaratilgan yondashuvlarda bu holat aynan "izlar" ekanligini, ya'ni ularni toʻlaqonli tizim sifatida baholamaslik lozimligini unutmaslik kerak. Bundan kelib chiqadiki, qadimgi davrlarda insonlar guruh-guruh boʻlib yashagan davrlarning oʻzidayoq inson huquqlari shakllanishining dastlabki bosqichlari yuzaga kelgan.

Bu borada venger olimi I. Szabo (1982) shunday ta'kidlaydi: "Inson huquqlari mavjudligini ta'minlaydigan asosiy shartlar: erkinlik va tenglik gʻoyalari bilan tanish boʻlmagan holda inson huquqlarining kelib chiqishini ijtimoiy tizimlarga bogʻlashga urinish qoʻpol xato hisoblanadi". Olimning bu fikrlari inson huquqlarining "huquq" tushunchasiga juda ham yaqin ekanligini bildirgan. Zero, huquq oʻzida erkinlik, tenglik, adolat kabi gʻoyalarni aks ettirishi lozim.

Inson huquqlarining tarixiy evolyutsiyasi haqida soʻz borganda, albatta, Inson

huquqlari umumjahon deklaratsiyasi ham eslanadi. Ushbu xalqaro hujjat inson huquqlariga barcha jihatdan ta'sir qilib kelmoqda. O'zbekistonlik huquqshunos, akademik A. Saidovning fikricha, Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi g'oyalarining tarixiy rivojlanishini uch asosiy yo'nalish orqali ko'rsatish mumkin (Saidov, 2018, p. 13):

– urug', jamoa, davlatdan ajratilgan alohida, huquqning mustaqil subyekti sifatidagi inson, shaxs g'oyasining shakllanishi.

– bevosita huquqiy tizimning shakllanishi, qonunlarning kodifikatsiya qilinishi hamda qadimgi va o'rta asrlarda huquqiy institutlarning shakllanishi .

– huquq va qonuning universalligi, ularning istisnosiz barcha odamlarga qo'llanish g'oyasining ishlab chiqilishi.

Hozirgi kunda Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi bilan fransuz olimi K. Vasak tomonidan yaratilgan inson huquqlari uch avlodining o'zaro bog'liqligi ko'pgina olimlar tomonidan e'tirof etilmoqda. Ushbu maqolada aynan o'ziga xos evolyutsion yo'lni bosib o'tgan inson huquqlarining uch avlodi nazariyasi va unga kiritilishi mumkin bo'lgan yangi yondashuvlar muhokama qilinadi. A. Saidov ta'biri bilan aytganda, o'tmishdan "izlar"ni izlash emas, balki Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi g'oyalarini izchil taraqqiyoti va chekinishlari bilan rivojlantirish kerak (Saidov, 2018).

Metodlar

Ushbu tadqiqotda inson huquqlari uch avlod nazariyasining shakllanishi va rivojlanish xususiyatlarini o'rganishda bir nechta ilmiy metoddan foydalanilgan.

Tarixiy-huquqiy metod tadqiqotning asosiy usuli sifatida qo'llanilgan. Bu metod orqali inson huquqlari g'oyalarining qadimgi davr falsafiy ta'limotlaridan tortib zamonaviy xalqaro huquqiy hujjatlargacha bo'lgan evolyutsiyasi ketma-ket tahlil qilindi. Inson huquqlari avlodlarining vujudga kelish sabablari va sharoitlari ham aynan ushbu metod doirasida o'rganildi.

Qiyosiy-huquqiy metod yordamida birinchi, ikkinchi hamda uchinchi avlod huquqlarining mazmuni, xususiyatlari va huquqiy mustahkamlanish darajalari o'zaro taqqoslandi. Turli xalqaro hujjatlarda, xususan, 1948-yilgi Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi, 1966-yilgi xalqaro paktlar va keyingi davr konvensiyalarida avlodlar huquqlarining qanday aks ettirilgani qiyosiy tahlil asosida ko'rib chiqildi.

Tadqiqot davomida xalqaro huquqiy hujjatlar hamda yetakchi huquqshunos olimlar: K. Vasak, F. Aston, J. Donneli, N. Varlamova va boshqa olimlarning nazariy qarashlari asosiy manba sifatida tahlil qilindi.

Natijalar

So'nggi yarim asrda inson huquqlarini avlodlarga ko'ra tasniflash ancha keng tarqaldi. Bu tasnif XX asrning 70–80-yillarida fransuz olimi, huquqshunos K. Vasak tomonidan taklif etilgan. Asli chexiyalik bo'lgan olim inson huquqlarini uchta avlodga ajratib, ushbu nazariya fransuz inqilobining uchta ideali: erkinlik, tenglik hamda birodarlik bilan bog'liq ekanligini aytgan. Paydo bo'lish davri va asosiy mazmun-mohiyati bo'yicha inson huquqlari haqidagi barcha normalarni "inson huquqlari avlodlari" deb ataluvchi uchta guruhga tasniflab chiqish mumkin.

Birinchi avlod Buyuk fransuz inqilobi e'lon qilgan shaxsning huquqlaridir. U asosan fuqarolik, shaxsiy va siyosiy huquqlardan iborat. Ushbu huquqlarga mansub normalarni o'z-o'zidan bajariladigan qoidalar sirasiga kiritish mumkin. Ular bugungi kunga qadar xalqaro va milliy huquqiy hujjatlarda bevosita qo'llab kelinadi.

Ikkinchi avlod asosan iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy huquqlardan iborat. Ular XX asr o'rtalarida shakllana boshlagan. Bu huquqlarni joriy etish uchun muayyan iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy shart-sharoit zarur bo'ladiki, bunday sharoitlar hamma mamlakatlarda ham mavjud emas (Saidov, 2024).

Uchinchi avlod huquqlarining paydo bo'lishi Birinchi va Ikkinchi jahon urushlari-

dan keyin tinchlikni saqlash, mustamlakachilik qaramligida bo'lgan xalqlarni ozod qilish, rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar o'rtasidagi iqtisodiy tengsizlik kuchayishi huquqni himoya qilish kabi bugungi kunning dolzarb muammolari bilan bog'liq. Bir mamlakatda qo'llaniladigan texnologiyalar barcha xalqlarning ekologik farovonligiga jiddiy zarar yetkazishi mumkin bo'lgan sharoitdagi muhit" (Varlamova, 2011). Bu avlod boshqa ko'pgina manbalarda "birdamlik huquqlari" deb ham ataladi. Bunga, tinchlik, qurolsizlanish, rivojlanish, musaffo tabiiy muhit huquqi kabilarni misol qilish mumkin. Donnelli, Karel Vasakning avlodlariga mos keluvchi uch guruhning har biri Sovuq urush davrida uchta siyosiy blokdan biri tomonidan qo'llab-quvvatlanganini tan oladi:

– G'arb davlatlari fuqarolik va siyosiy huquqlarga ustuvor ahamiyat bergan;

– Sharq iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy huquqlar masalasini ilgari surgan;

Uchinchi dunyo davlatlari esa hamjihatlik huquqlarining ahamiyatini alohida ta'kidlagan (Donnelly, 1993). Bunda olim siyosiy-ideologik omillar bilan Vasakning nazariyasini tahlil qilib berar ekan, Vasak tomonidan umuminsoniy hamjihatlik g'oyasi bilan bog'langan uchinchi avlod huquqlarini anglash eng noaniq va ziddiyatli masala deb hisoblaydi. Agar ushbu axloqiy-siyosiy istaklar (ularni da'vo yoki talab deb atash unchalik o'rinli emas) inson huquqlari sifatida qaraladigan bo'lsa, qator murakkab savollar kelib chiqishi tabiiy: ularni ajralmas huquqlar sifatida tan olish mumkinmi, subyekti kim hisoblanadi, ularni amalga oshirish hamda himoya qilishning huquqiy mexanizmlari bormi? Ayonki, bunday noaniq kollektiv huquqlarni tabiiy va ajralmas inson huquqlari, hatto ikkinchi avlod huquqlari bilan tenglashtirib bo'lmaydi. An'anaviy tarzda ular insoniyat jamiyati (yoki jamiyatlar)ning huquqlari, hatto "butun insoniyat" (Myullerson, 1991) va kelajak avlodlar huquqlari (Mathiesen, 2014) sifatida talqin qilinadi. Bu esa tegishli da'volarning aniq subyekti va unga qarshi majburiyatga ega bo'lgan shaxslarni belgilash imkonini bermaydi. Shu sababli ularni himoya qilishning aniq huquqiy usullarini ishlab chiqish ham deyarli imkonsiz. Bejiz emas, bunday huquqlar asosan deklarativ xarakterga ega bo'lgan xalqaro-huquqiy hujjatlarda ifoda etiladi va ular muayyan yuridik majburiyatlarni nazarda tutmaydi (Pocar, 2015). Inson huquqlari avlodlar nazariyasi nomi bilan doktrinal ahamiyat kasb etadi, hech qanday huquq va majburiyat yuklamaydi va unga nisbatan hech qanday majburiy chora ko'rmaydi ham. Xuddiki, huquqshunoslikda mavjud bo'lgan "klassifikatsiya" (tasniflash) ya'ni inson huquqlarini tasniflab beruvchi ta'limot sifatida maydonga chiqadi. Rus olimasi N. Varlamovaning (2018) fikricha, avlodlar bo'yicha klassifikatsiya doirasida inson huquqlarining ikki guruhiga xos bo'lgan huquqiy tabiatning o'ziga xos xususiyatlari alohida ta'kidlanadi va ularni ta'minlashning quyidagi usullari talab etiladi.

1. Individual erkinlikning turli ko'rinishlarini ifodalovchi birinchi avlodga mansub tabiiy va ajralmas huquqlardan to'sqinliksiz foydalanishni ta'minlovchi yuridik kafolatlar.

2. Davlatning faol ijtimoiy siyosati, avvalo, qayta taqsimlovchi xususiyatga ega siyosat bo'lib, u aholiga (yoki ayrim ijtimoiy jihatdan himoyaga muhtoj guruh va qatlamlarga) muayyan ijtimoiy ne'mat, xizmat, yordam ko'rsatishga qaratilgan ikkinchi avlod huquqlarini amalga oshirishni nazarda tutadi. Ushbu huquqlar guruhlarining har birining ahamiyati va ularning o'zaro nisbati haqidagi munozaralarga kirishmasdan inson huquqlarining barcha ma'lum turlari ushbu guruhlar bilan bog'lanishi va ulardan biriga kiritilishi mumkin. Shu munosabat bilan, inson huquqlarini avlodlar bo'yicha klassifikatsiya qilish universal hisoblanadi.

Olimaning inson huquqlarini "avlodlar" bo'yicha klassifikatsiya qilish haqidagi yondashuvi nazariy jihatdan tizimli va tushunarli

boʻlsa-da, u muayyan ilmiy bahs-munozarali jihatlarga ega. Avvalo, huquqlarni birinchi va ikkinchi avlodga qat'iy ajratish ularning oʻzaro chambarchas bogʻliqligini yetarli darajada hisobga olmaydi. Amalda koʻplab huquqlar aralash tabiatga ega boʻlib, ularni faqat davlat aralashuvi yoki toʻsqinliksiz foydalanish mezoni bilan cheklash murakkab ijtimoiy-huquqiy jarayonlarni soddalashtirib yuboradi. Masalan, shaxsiy erkinlik huquqlarini real ta'minlash koʻpincha davlatning faol institutsional va moliyaviy choralarini talab etadi. Bundan tashqari, avlodlar boʻyicha klassifikatsiyani universal deb baholash nazarimizda nisbiydir. Zamonaviy sharoitda uchinchi va hatto toʻrtinchi avlod huquqlari (kollektiv, ekologik, raqamli huquqlar) paydo boʻlib, ular mazkur ikki guruh doirasiga toʻligʻicha sigʻmaydi. Shu bois Varlamovaning bu yondashuvi inson huquqlari evolyutsiyasining muayyan bosqichini muvaffaqiyatli izohlasa-da, uni mutlaq va universal model sifatida qabul qilish ilmiy jihatdan ehtiyotkorlik talab etadi.

Toʻrtinchi sanoat inqilobi deb ataluvchi jarayon natijasida vujudga kelgan raqamli huquqlar ijtimoiy munosabatlarning koʻplab sohalari xarakterini tubdan oʻzgartirgan holda, goʻyoki aynan shunday maqomga da'vo qilishi mumkin. Biroq ushbu taxminni tasdiqlash yoki rad etish uchun ularning genezisi, talablari va ularni ta'minlash boʻyicha majburiyatlarning xususiyati, shuningdek ularni himoya qilishning mavjud usullarini tahlil qilish zarur. Raqamli huquqlarning tarkibiga quydagilarni kiritish mumkin;

– shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish huquqi;

– internet tarmogʻiga erkin kirish huquqi,

– algoritmik qarorlar ustidan nazorat huquqi;

– raqamli savodxonlik huquqi;

– sun'iy intellekt tomonidan kamsitilmaslik huquqi va boshqalar.

Ushbu huquqlar yuridik tabiatiga koʻra birinchi avlod huquqlari, ya'ni davlatning aralashuvidan himoya talabini oʻz ichiga oladi, shu bilan birga ikkinchi avlod huquqlari kabi davlatning faol ta'minlash majburiyatini ham nazarda tutadi. Aynan shu ikkilamchi tabiat raqamli huquqlarni mavjud tasnif doirasida qaysi avlodga kiritish masalasini munozarali qiladi. Ya'ni yangi avlod huquqi oʻzidan oldingi avlodlar huquqlarining asosiy xususiyatlarini oʻzida mujassam etgan.

Oʻzbekiston Respublikasi ham ushbu jarayondan chetda qolmagan. 2020-yilda qabul qilingan "Shaxsga doir ma'lumotlar toʻgʻrisida"gi qonun va 2022-yilda tasdiqlangan "Raqamli Oʻzbekiston – 2030" strategiyasi shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va raqamli xizmatlardan foydalanish boʻyicha muayyan huquqiy asosni yaratdi. Biroq sun'iy intellekt tizimlarini tartibga solish, algoritmik qarorlar ustidan mustaqil nazorat mexanizmi hamda raqamli tengsizlikni bartaraf etishga qaratilgan majburiy huquqiy normalar hali yetarli darajada ishlab chiqilganicha yoʻq. Shu munosabat bilan quyidagicha takliflarni ilgari surish mumkin.

Birinchidan, Oʻzbekiston qonunchiligida "raqamli huquqlar" tushunchasini huquqiy jihatdan aniq belgilab beruvchi va ularning yuridik kafolatlarini mustahkamlovchi maxsus normativ-huquqiy hujjat ishlab chiqish maqsadga muvofiq.

Ikkinchidan, sun'iy intellekt texnologiyalari asosida qabul qilinadigan qarorlar, xususan, mehnat, tibbiyot, ta'lim va moliya sohalarida inson huquqlariga ta'sirini baholovchi mustaqil nazorat mexanizmini joriy etish zarur.

Uchinchidan, raqamli tengsizlikni kamaytirish maqsadida qishloq va shahardagi fuqarolar oʻrtasida internet xizmatlaridan foydalanish imkoniyatini tenglashtirish davlat majburiyati sifatida qonunan mustahkamlanishi lozim.

Shunday qilib, inson huquqlarining avlodlar boʻyicha tasnifi bu yopiq va tugallangan tizim emas, (ya'ni dogmatik tizim emas) balki jamiyatning ijtimoiy, siyosiy va texnologik rivojlanishiga muvofiq yangilanib boruvchi

E-ISSN 2181-1148
ISSN 2181-919X

dinamik nazariyadir. Raqamli huquqlarning mustaqil huquqiy kategoriya sifatida shakllanishi ushbu nazariyaning davom etishi yoki uning qayta koʻrib chiqilishini taqozo etishi aniq. Har holda, bu masala zamonaviy huquqshunoslikning eng dolzarb ilmiy muammolaridan biriga aylanib bormoqda hamda chuqur qiyosiy-huquqiy tadqiqotlarni talab etadi.

Muhokama

Yuqorida keltirilgan nazariy yondashuvlar va ilmiy tahlillar shuni koʻrsatadiki, inson huquqlarini avlodlarga ajratib oʻrganish nazariyasi normativ emas, balki ilmiy-doktrinal xarakterga ega boʻlgan tasniflash vositasi sifatida namoyon boʻladi. Ushbu yondashuv inson huquqlarining tarixiy shakllanish bosqichlarini tizimlashtirish, ularning ijtimoiy mohiyati hamda huquqiy tabiatini chuqurroq anglash imkonini bersa-da, u inson huquqlarining qatʼiy iyerarxiyasini yoki ularning ustuvorlik darajasini belgilab bermaydi. Shu maʼnoda, fransuz olimi Karel Vasak tomonidan ilgari surilgan uch avlod konsepsiyasi huquqiy majburiyatlar yuklovchi mustaqil qoida sifatida emas, balki inson huquqlari evolyutsiyasini tahlil qilishga xizmat qiluvchi metodologik model sifatida baholanishi lozim.

Mazkur tasnifning ilmiy ahamiyati, ayniqsa, inson huquqlarining turli guruhlariga xos boʻlgan huquqiy mexanizmlarni farqlash imkonini berishida namoyon boʻladi. Jumladan, birinchi avlod huquqlari asosan davlatning aralashuvdan tiyilish majburiyatini (negative obligations) talab qilsa, ikkinchi avlod huquqlari davlatdan faol ijtimoiy-iqtisodiy siyosat yuritishni (positive obligations) taqozo etadi. Ushbu farqlash huquqlarni amalga oshirish va himoya qilish mexanizmlarini ishlab chiqishda muhim nazariy asos boʻlib xizmat qiladi.

Shu bilan birga, tahlil natijalari uchinchi avlod huquqlari atrofidagi ilmiy bahs-munozaralar hanuzgacha dolzarbligini saqlab qolayotganini koʻrsatadi. Tinchlik huquqi, rivojlanish huquqi, sogʻlom atrof-muhit huquqi kabi huquqlarning kollektiv xarakterga ega ekani ularning aniq huquq subyektini belgilash masalasini murakkablashtiradi. Bundan tashqari, ushbu huquqlarni amalga oshirishga masʼul boʻlgan subyektlarning doirasi ham anʼanaviy *"shaxs-davlat"* munosabatlaridan kelib chiqib, xalqaro hamjamiyat, transmilliy va nodavlat tuzilmalarni ham qamrab oladi. Natijada esa uchinchi avlod huquqlarini anʼanaviy maʼnodagi tabiiy va ajralmas inson huquqlari bilan toʻliq tenglashtirish masalasi ilmiy jihatdan bahsli boʻlib qolaveradi. Amerikalik faylasuf Kay Mathiesen raqamli inson huquqlari haqidagi munozaralar nafaqat sof huquqiy, balki inson huquqlariga xos boʻlgan axloqiy (moral) mazmun doirasida ham muhim ahamiyatga ega ekanini taʼkidlaydi. U raqamli huquqlarni axloqiy ideallar sifatida, inson taraqqiyotini koʻrsatuvchi tamoyillar sifatida asoslab beradi. Shu bilan birga, u raqamli huquqlar va tan olingan inson huquqlari oʻrtasidagi munosabat muammosini ularni asosan fundamental emas, balki hosilaviy (kelib chiquvchi) huquqlar sifatida talqin qilish orqali hal etish mumkinligini qayd etadi (Mathiesen, 2014).

Bu holatda raqamli huquqlar gʻoyasi inson huquqlari bilan raqamli texnologiyalar oʻrtasidagi murakkab va baʼzan ziddiyatli munosabatlarni konseptual jihatdan tushuntirish usuli sifatida namoyon boʻladi. Biroq raqamli huquqlar va fundamental inson huquqlari oʻrtasidagi nisbat masalasi huquqshunoslikda hanuzgacha yagona yechim topgani yoʻq va bu masala yuzasidan ilmiy bahslar haligacha davom etmoqda. Ayrim olimlar raqamli huquqlarni inson huquqlarining yangi bosqichi sifatida talqin qilsa, boshqalar ularni faqat mavjud fundamental huquqlarning raqamli muhitdagi ifodasi deb hisoblaydi.

Shu nuqtayi nazardan qaraganda, raqamli huquqlar mustaqil huquq sohasi sifatida eʼtirof etilishi kerakmi yoki ular inson huquqlarining zamonaviy koʻrinishi sifatida baholanishi lozimmi, degan savol ochiq qolmoqda. Ay-

niqsa, axborot jamiyatining jadal rivojlanishi sharoitida ayrim raqamli huquqlar kelajakda fundamental huquqlar tizimi bilan yanada chambarchas bogʻlanishi mumkinligini inkor etib boʻlmaydi. Bu esa inson huquqlari tizimi ham raqamli transformatsiya taʼsirida oʻzgarib borayotganini koʻrsatadi.

"Raqamli huquq" atamasi huquqshunoslikda nisbatan yangi boʻlib, u jamiyatning raqamli transformatsiyasi natijasida vujudga kelgan yangi ijtimoiy munosabatlarni tartibga soluvchi huquqiy normalar majmuyini anglatadi. Shu bilan birga, ushbu tushuncha atrofida ham yakdil qarash mavjud emas: baʼzi tadqiqotchilar uni alohida huquq sohasi sifatida shakllanayotgan konsept deb hisoblaydi, boshqalar esa bunday yondashuvni nisbatan shartli deb baholaydi. Zamonaviy axborot jamiyatida raqamli texnologiyalarning tez surʼatlarda rivojlanishi natijasida raqamli huquqlar muammosi global ahamiyat kasb etmoqda. Xalqaro miqyosda ishlab chiqilgan nazariy asoslarga koʻra raqamli huquqlar toʻrt xil diskurs orqali namoyon boʻladi: liberal-demokratik, texno-kommersial, huquqiy-rasmiy va tanqidiy-ijtimoiy (Kuikka et al., 2020). Ushbu diskurslar raqamli huquqlar tushunchasining koʻp qirrali tabiatini koʻrsatadi.

Niderlandiyalik olim Kolmar oʻz tadqiqotida zamonaviy raqamli era uchun yangi huquqlarni tasavvur qilish zarurligini taʼkidlaydi (Colmar, 2021). U mavjud huquqlar tizimiga moslashish oʻrniga yangi raqamli huquqlarni ishlab chiqish muhimligini alohida taʼkidlaydi. Shuningdek, raqamli makon mavjud huquqlarning shunchaki yangi shakli emas, balki mutlaqo yangi ijtimoiy munosabatlarni shakllantiruvchi ustqurilma sifatida baholanib, anʼanaviy huquqiy mexanizmlarning cheklanganligi namoyon etiladi. Shu bilan birga, bu pozitsiya ilmiy munozarali jihatga ham ega. Yangi raqamli huquqlarni noldan shakllantirish huquqiy tizimning uzviyligi hamda vorisligi tamoyillariga putur yetkazishi ehtimoldan xoli emas. Biroq mavjud inson huquqlarini raqamli muhitga moslashtirish orqali ham samarali himoya mexanizmlarini yaratish imkoniyati mavjud. Demak, Kolmar tomonidan ilgari surilgan mazkur konsepsiya innovatsion va dolzarb boʻlishiga qaramay, uni evolyutsion moslashuv yondashuvi bilan uygʻun holda koʻrib chiqish nazariy hamda amaliy jihatdan yanada asosli yechimlarni taʼminlaydi.

Pangratsio va Sefton-Grin taʼrifiga koʻra, raqamli huquqlar bu fuqarolarga raqamli kontentga kirish, uni ishlatish, yaratish hamda nashr etish imkonini beruvchi huquqlardir (Pangrazio & Sefton-Green, 2018). Olimlar tomonidan berilgan ushbu taʼrif raqamli huquqlarning funksional jihatini aniq ochib beradi, yaʼni foydalanuvchining *"kirish-foydalanish-yaratish-nashr etish"* zanjiridagi faol rolini markazga qoʻyadi. Bu yondashuv raqamli makonda shaxsni passiv isteʼmolchidan faol ishtirokchiga aylantirish gʻoyasini kuchli aks ettirib berdi. Biroq taʼrif maʼlum darajada tor doirada qoladi. Unda raqamli huquqlarning himoya (shaxsiy maʼlumotlar daxlsizligi, algoritmik adolat, raqamli xavfsizlik) va tenglik (raqamli tafovutni bartaraf etish masalalari) kabi normativ jihatlari yetarlicha yoritilmaganini koʻrish mumkin. Shu sababdan taʼrif raqamli huquqlarning amaliy foydalanuvchi oʻlchovini muvaffaqiyatli ifodalasa-da, ularni toʻliq huquqiy institut sifatida tavsiflash uchun kengroq va kompleks yondashuv bilan boyitish maqsadga muvofiq.

Bugungi ilmiy yondashuvlarda esa jamiyatning raqamli transformatsiyasi natijasida inson huquqlarining toʻrtinchi avlodi shakllanayotgani eʼtirof etilmoqda. Mazkur avlod doirasida aynan raqamli huquqlar shaxsiy maʼlumotlarni himoya qilish huquqi, internetga kirish huquqi, raqamli identifikatsiya xavfsizligi, sunʼiy intellekt va algoritmik qarorlar shaffofligiga boʻlgan huquqlar alohida oʻrin egallaydi.

Raqamli huquqlarni inson huquqlarining yangi, mustaqil avlodi sifatida oʻrganish zamonaviy huquqshunoslikning dolzarb yoʻnalishlaridan biri hisoblanadi.

Zamonaviy ilmiy adabiyotlarda raqamli huquqlar tushunchasi "aqlli shaharlar" konsepsiyasi doirasida shaxsiy hayot daxlsizligini ta'minlash bilan chambarchas bog'liq holda ko'rib chiqilmoqda (Mora et al., 2021). Sh. Ro'zinazarovning ta'kidlashicha, raqamli huquq mohiyatiga ko'ra keng ma'noni anglatib, nafaqat texnologik, balki u orqali sodir bo'ladigan raqamli huquqiy munosabatlar majmuyini ham qamrab oladi (Ro'zinazarov, 2024).

Umuman olganda, inson huquqlari avlodlari nazariyasini mutlaq va o'zgarmas model sifatida emas, balki rivojlanib borayotgan ijtimoiy-huquqiy jarayonlarni tushuntirishga xizmat qiluvchi ochiq konsepsiya sifatida baholash maqsadga muvofiq. Ayniqsa, raqamli transformatsiya sharoitida inson huquqlarining mazmuni, amalga oshirilish shakllari qayta talqin qilinayotgan bir paytda ushbu masala kelgusida fundamental ilmiy tadqiqotlar uchun muhim va istiqbolli yo'nalish bo'lib qolmoqda. Xo'sh, raqamli huquqlarni inson huquqlarining 4-avlodi sifatida baholashimiz mumkinmi? Bir tomondan ayrim olimlar Karel Vasak tomonidan ilgari surilgan avlodlar nazariyasi tarixiy sharoitlar mahsuli ekanini ta'kidlab, uni yangi huquqlar bilan kengaytirishga ehtiyotkorlik bilan yondashadilar. Boshqa tomondan esa raqamli texnologiyalar ta'sirida vujudga kelayotgan yangi ijtimoiy munosabatlar inson huquqlarining mazmunini sezilarli darajada o'zgartirmoqda.

Shu nuqtayi nazardan qaraganda, raqamli huquqlarni inson huquqlarining to'rtinchi avlodi sifatida talqin qilish ma'lum darajada asoslidir. Chunki huquq doimiy harakatdagi ijtimoiy hodisa bo'lib, u an'anaviy shakllardan zamonaviy bosqichga o'tar ekan, yangi konseptual yondashuvlar shakllanishiga zamin yaratadi. Natijada raqamli makonda shakllanayotgan huquqiy munosabatlar inson huquqlari evolyutsiyasining navbatdagi bosqichi sifatida namoyon bo'lishi mumkin.

Xulosa

XXI asrda dunyo o'z taraqqiyotining sifat jihatidan mutlaqo yangi bosqichiga o'tdi. Bu bosqich inson mavjudligining barcha jihatlarida chuqur o'zgarishlar bilan tavsiflanadi. Ilmiy adabiyotlarda mazkur jarayonlar globallashuv, postindustrial jamiyatning shakllanishi, axborot jamiyatining vujudga kelishi hamda taraqqiyotning noosfera yo'liga o'tishi kabi tushunchalar orqali ifodalanadi. Shu bilan birga, jahon sivilizatsiyasining keyingi rivojlanishiga oid qarama-qarshi baholar bildirilmoqda hamda turli rivojlanish vektorlari taklif etilmoqda (Melnik, 2010). Mana shunday vektorlardan biri aynan raqamli transformatsiya jarayonida o'z ahamiyatini yo'qotmay kelayotgan mavzu – inson huquqlari avlodlar nazariyasiga to'rtinchi avlodning kirib kelishi bilan bog'liq. K. Vasak tomonidan ilgari surilgan ushbu doktrinal nazariya vaqt o'tishi bilan rivojlanib, unga to'rtinchi, ya'ni raqamli avlodni kiritish zarurati mavjudmi, degan tabiiy savolni yuzaga keltiradi. Mazkur nazariyaga nisbatan turli ilmiy yondashuvlar shakllangan. Jumladan, ayrim olimlar K. Vasakning avlodlar nazariyasiga to'rtinchi avlod sifatida raqamli huquqlarni kiritishga qarshi fikr bildiradilar. Shu bilan birga, olimning avlodlar nazariyasida har bir bosqich muayyan tarixiy va ijtimoiy omillar ta'sirida shakllanganini alohida ta'kidlash lozim. Xususan, uchinchi avlod huquqlari ham o'z vaqtida global ekologik muammolar, tinchlik hamda umumijtimoiy manfaatlar zarurati natijasida yuzaga kelgan edi. Demak, har bir yangi avlod huquqlari jamiyat taraqqiyotining yangi bosqichi bilan uzviy bog'liq. Shunday ekan, raqamli huquqlarni alohida avlod sifatida tan olmaslik zamonaviy ijtimoiy munosabatlarning tub o'zgarishini inkor etish bilan barobardir.

2017-yildan raqamli makon bilan bog'liq 100 dan ortiq xalqaro hujjatlarning qabul qilinishi inson faoliyatining sezilarli qismi virtual muhitga ko'chganini yaqqol ko'rsatadi. Raqamli texnologiyalar insonlar o'rtasida mutlaqo yangi turdagi munosabatlarni shakllantirmoqda: ma'lumotlar muhofazasi, sun'iy intellekt bilan o'zaro aloqalar, raqamli

identifikatsiya va kiberxavfsizlik masalalari endilikda fundamental huquqiy qadriyatlarga aylanmoqda. Shu bois raqamli huquqlarni inson huquqlarining yangi bosqichi sifatida tan olish nafaqat ilmiy jihatdan asosli, balki tarixiy zarurat hamdir. Zamonaviy ilmiy paradigma, texnologik taraqqiyot hamda xalqaro huquqiy amaliyotning uyg'unlashuvi inson huquqlari avlodlari nazariyasining to'rtinchi avlodi shakllanayotganini ko'rsatmoqda. Бу jarayonni inkor etish emas, balki ilmiy jihatdan asoslash bugungi huquqshunoslik oldidagi dolzarb vazifadir.

Ushbu ilmiy tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, inson huquqlari va raqamli huquqlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni nazariy jihatdan asoslash bilan bir qatorda uni amaliyotga joriy etish bo'yicha quyidagi aniq takliflarni ilgari surish mumkin:

– ilmiy-adabiyotlarda raqamli huquqlar tushunchasining yagona ta'rifini ishlab chiqish;

– inson huquqlarining har bir asosiy turi (so'z erkinligi, shaxsiy hayot daxlsizligi, axborot olish huquqi va boshqalar)ni raqamli muhit bilan bog'liq holda tizimlashtirish;

– davlat organlari va xususiy sektor faoliyatida inson huquqlariga moslik ekspertizasi (human rights impact assessment) tizimini yo'lga qo'yish;

– raqamli muhitda inson huquqlari buzilishining oldini olishga qaratilgan profilaktik choralarni ishlab chiqish;

– yurtimizdagi yuridik oliygohlarda "raqamli inson huquqlariga kirish" nomli fanni joriy etish;

– raqamli huquqlar bo'yicha ilmiy tadqiqotlar va talabalar loyihalarini qo'llab-quvvatlash bo'yicha ilmiy loyiha, grandlarini tashkil etish.

Asosiysi esa ilmiy va amaliy faoliyat integratsiyasini ta'minlash maqsadida inson huquqlari va raqamli huquqlar o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganishga qaratilgan ilmiy-amaliy markazlar yoki tadqiqot dasturlarini yo'lga qo'yish mumkin. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Davlat va huquq insituti huzurida Raqamli huquqni tadqiq etish bo'limi tashkil etilsa, nazariy yondashuvlarning amaliyotga tatbiq etilishiga xizmat qilgan bo'lar edi.

Yuqoridagi takliflardan kelib chiqib aytish mumkinki, raqamli huquqlar masalasi inson huquqlari tizimining inqirozi emas, balki uning rivojlanishidagi navbatdagi bosqich hisoblanadi. Shu bois inson huquqlari avlodlar nazariyasini qayta ko'rib chiqish jarayonida uni mutlaqlashtirishdan qochib, zamonaviy ijtimoiy va texnologik o'zgarishlar nuqtayi nazaridan qayta talqin qilish maqsadga muvofiq. Mazkur yondashuv inson huquqlarini himoya qilishning samarali mexanizmlarini ishlab chiqish hamda huquqiy davlat va qonun ustuvorligi g'oyalarini yangi sharoitda ta'minlashga xizmat qiladi.

REFERENCES

1. Colmar, R. (2021). New digital rights: Imagining additional fundamental rights for the digital era. *Computer Law & Security Review*, *43*, Article 105596.

2. Donnelly, J. (1993). *International human rights*. Westview Press.

3. Kuikka, J., Lehtiniemi, T., & Ruckenstein, M. (2020). Four discourses of digital rights: Promises and problems of rights-based politics. *Journal of Information Policy*, *10*, 304–334. https://doi.org/10.5325/jinfopoli.10.2020.0304

4. Mathiesen, K. (2014). Human rights for the digital age. *Journal of Mass Media Ethics*, *29*(1), 2–18. https://doi.org/10.1080/08900523.2014.863124

5. Mbaye, K. (1992). Introduction: Human rights and rights of peoples. In M. Bedjaoui (Ed.), *International law: Achievements and prospects* (p. 1043). UNESCO.

6. Melnik, V. V. (2010). Globalizatsiya v kulturnoy sfere: Teoretiko-metodologicheskiy analiz [Globalization in the cultural sphere: Theoretical and methodological analysis]. *Humanitarian Bulletin of the Zaporizh State Engineering Academy*, (43).
7. Mora, L., Bolici, R., & Deakin, M. (2021). The right to have digital rights in smart cities. *Sustainability*, *13*(20), Article 11438. https://doi.org/10.3390/su132011438
8. Myullerson, R. A. (1991). *Prava cheloveka: Ideya, normy, realnost [Human rights: Idea, norms, reality].* Yuridicheskaya Literatura.
9. Pangrazio, L., & Sefton-Green, J. (2018). *Digital rights, digital citizenship and digital literacy*. Global Kids Online.
10. Pocar, F. (2015). Some thoughts on the Universal Declaration of Human Rights and generations of human rights. *International Human Rights Review*, *10*, 50–52.
11. Roʻzinazarov, Sh. (2024). *Al-Xorazmiy algoritmik ta'limoti raqamli huquq shakllanishining gnoseologik asosi [Al-Khwarizmi's algorithmic teaching as the gnoseological basis for the formation of digital law].* TSUL Publ.
12. Saidov, A. Kh. (2018). *Oʻzbekiston va Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi [Uzbekistan and the Universal Declaration of Human Rights].* Adolat.
13. Saidov, A. Kh. (2024). *Oʻn beshinchi ma'ruza: Inson huquqlari boʻyicha xalqaro huquq [Fifteenth lecture: International human rights law]* (pp. 6-7). University of World Economy and Diplomacy.
14. Szabo, I. (1982). Historical foundations of human rights. In K. Vasak (Ed.), *The international dimensions of human rights* (pp. 11–40). UNESCO.
15. Varlamova, N. B. (2011). Tretye pokolenie prav cheloveka? [The third generation of human rights?]. *Russian Law Journal*, (2), 9–18.
16. Varlamova, N. B. (2019). Tsifrovyye prava – pokolenie prav cheloveka? [Digital rights – a new generation of human rights?]. *Proceedings of the Institute of State and Law of the Russian Academy of Sciences*, *14*(4).

YURIDIK FANLAR AXBOROTNOMASI
ВЕСТНИК ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК
REVIEW OF LAW SCIENCES

Huquqiy ilmiy-amaliy jurnal

Правовой научно-практический журнал

Legal scientific-practical journal

2026-yil 1-son

VOLUME 10 / ISSUE 1 / 2026

DOI: HTTPS://DX.DOI.ORG/10.51788/TSUL.ROLS.2025.10.1.